

Kopia till Arbetsmarknadsdepartementet och
Utbildningsdepartementet

Datum
2018-02-16

Vårt diarienummer
2018-110-1545

Ert datum
2018-01-30

Er beteckning
Ju2018/00750/L7

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Utkast till lagrådsremiss Ny möjlighet till uppehållstillstånd

Centrala studiestödsnämnden (CSN) önskar utifrån sitt verksamhetsområde lämna följande synpunkter på förslagen i utkastet till lagrådsremiss.

Sammanfattning

- Förslaget är komplicerat.
- Förslaget förväntas innebära ett utökat utflöde av hemutrustningslån, men ändå rymmas inom tilldelat anslag för 2018.
- En utländsk medborgare som beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, ett uppehållstillstånd för fortsatta studier eller ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning har rätt till svenskt studiestöd om han eller hon studerar.
- Om studierna pågår med studiemedel under mer än 120 heltidsveckor riskerar studierna att inte kunna finansieras via studiestödssystemet.
- Förslaget handlar i huvudsak om tidsbegränsade uppehållstillstånd istället för permanenta uppehållstillstånd. Sannolikt leder detta till försämrade utsikter för återbetalning av studielån och hemutrustningslån.
- Lagtexten är något otydlig, dels angående vilken yrkesinriktad utbildning på introduktionsprogram som omfattas, dels utifrån att studier vid en sådan utbildning eller en yrkesutbildning inom komvux eller särvtux endast berättigar till ett uppehållstillstånd för fortsatta studier under förutsättning att det är fråga om *samma* utbildning som tidigare.¹

Allmänna inledande reflektioner

Förslaget är komplext. Med hänsyn till det har CSN svårt att bedöma om någon grupp, som i enlighet med intentionerna i förslaget bör omfattas, faller utanför möjligheten att beviljas uppehållstillstånd. Med anledning av förslagets komplexitet är det mycket svårt för den enskilde att i förhand kunna förutse om han eller hon uppfyller villkoren för ett uppehållstillstånd för studier.

¹ Se exempelvis 16 a § och 16 g § tillfälliga lagen och 1 – 2 §§ lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

CSN Huvudkontoret

Postadress
851 82 Sundsvall

Telefon
060-18 60 00

Telefax
060-18 61 93

Webbadress
www.csn.se

CSN ser fördelar med att studier på en yrkesinriktad utbildning och studier på en sammanhållen yrkesutbildning kan utgöra grund för uppehållstillstånd. Därmed ges en utökad möjlighet att utbilda sig.

Studiestöd

En utlänning som omfattas av förslagen om uppehållstillstånd är berättigad till svenskt studiestöd eftersom tillståndet är beviljat eller tidsbegränsat enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (tillfälliga lagen).² Det finns ingen reglering av rätten till studiestöd som innebär en begränsning till enbart studier på gymnasial nivå. Den som uppfyller villkoren för att beviljas studiestöd kan få det i samma utsträckning som en svensk medborgare, dvs. även för studier på eftergymnasial nivå i Sverige. Studiestöd i form av studiehjälp kan lämnas till och med det första kalenderhalvåret den studerande fyller 20 år, och för tid därefter i form av studiemedel. Studiemedel för studier på gymnasial nivå kan normalt lämnas under sammanlagt högst 120 heltidsveckor (ca tre år).³ Det finns en viss risk att den som söker studiemedel på heltid och påbörjar utbildningen sent, kring 20 års ålder, inte kan beviljas studiemedel för hela den aktuella studietiden om han eller hon försenas i studierna, exempelvis på grund av språksvårigheter. Då grunden för uppehållstillståndet är studier och den studerande ska vara aktivt studerande anser CSN att studierna rimligen inte ska behöva avbrytas för att finansieringen inte längre kan ske via studiestödssystemet. CSN önskar därför en närmare beskrivning av hur det är tänkt att studerande, som saknar egna medel, ska finansiera sina studier när veckorna med studiemedel på gymnasial nivå är förbrukade.

Hemutrustningslån

CSN noterar att hemutrustningslån inte har behandlats i utkastet till lagrådsremiss. Den som har fått ett uppehållstillstånd och som har tagits emot i en kommun efter att ha varit registrerad vid en förläggning för asylsökande kan beviljas hemutrustningslån.⁴ Såvitt CSN kan bedöma ingår ensamkommande unga som beviljas uppehållstillstånd enligt förslaget i förordningens personkrets (5 § HUT). Ett utökat utflöde av hemutrustningslån kan därför förväntas.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ensamkommande unga har en mycket kort tid på sig att ansöka om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt förslaget. CSN menar att det finns en risk att alla som kan omfattas av förslaget, och specifikt de som inte är i

² 2 kap. 4 § fjärde stycket och 3 kap. 4 § fjärde stycket studiestödslagen (1999:1395).

³ 3 kap. 8 § andra stycket och femte stycket studiestödslagen.

⁴ 5 § andra punkten förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar, HUT.

studier vid tidpunkten för ikraftträdandet, inte uppmärksammar lagändringen och ansöker i tid.

9 Kostnader och andra konsekvenser

Kostnader

Hemustrustningslån

Förslaget om uppehållstillstånd till vissa ensamkommande unga innebär att fler utlänningar kan beviljas hemustrustningslån. Enligt utkastet till lagrådsremiss uppskattas antalet som kan omfattas av förslaget om ny möjlighet till uppehållstillstånd till cirka 9 000 personer. Det är svårt att förutse hur många som kommer att ansöka och beviljas hemustrustningslån då alla som omfattas av förslaget inte kommer att ansöka om tillstånd eller beviljas tillstånd. CSN uppskattar att drygt en fjärdedel av samtliga utlänningar som mottas i en kommun ansöker om hemustrustningslån. Många av de som söker lån kommer sannolikt också att komma ifråga för det lägre lånebeloppet då de bor i möblerad lägenhet eller som inneboende. För närvarande bedöms därför det förväntade utflödet av hemustrustningslån under 2018 att kunna rymmas inom redan tilldelat anslag.

Studiestöd

CSN bedömer att den uppskattning som gjorts vad gäller statens ökade utgifter för studiestöd är rimlig.

Andra konsekvenser – Återbetalning

CSN har i ett tidigare remissyttrande den 9 mars 2016, utkastet till lagrådsremiss *Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (Ju2016/01307/L7)*⁵, antagit att den omständigheten att uppehållstillstånden är tidsbegränsade sannolikt får till följd att fler personer kommer att lämna Sverige efter några år, eftersom färre personer kommer att beviljas permanenta uppehållstillstånd. Detta får enligt CSN:s mening konsekvenser i form av försämrade utsikter till återbetalning av både studielån och hemustrustningslån, vilket myndigheten närmare redovisade i ovan nämnda remissyttrande. De nu aktuella förslagen påverkar inte den bedömningen.

10 Författningskommentar

Enligt den föreslagna lagtexten ska uppehållstillstånd kunna beviljas för den som studerar på en yrkesinriktad utbildning som *syftar till att underlätta etablering på arbetsmarknaden* och som ges inom ramen för ett

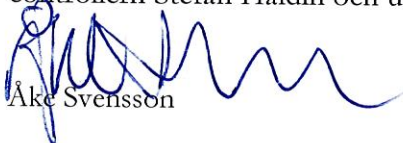
⁵ CSN:s diarienummer 2016-110-2377.

introduktionsprogram.⁶ Begreppet ”syftar till” är otydligt. Är det tillräckligt att utbildningen har en enstaka kurs med yrkesinriktning för att utbildningen ska berättiga till uppehållstillstånd? CSN uppfattar att de utbildningar som avses är yrkesintroduktion och individuellt alternativ. När det gäller individuellt alternativ utformas utbildningen specifikt för varje studerande. Det kommer därför att innebära stora svårigheter för tillämpande myndighet att bedöma vilka utbildningar inom individuellt alternativ som kan berättiga till ett längre uppehållstillstånd för studier. I utkastet till lagrådsremiss framkommer att avsikten med uppehållstillståndet är att den studerande ska få en utbildning och möjlighet till arbete i Sverige. För att utbildningen i realiteten ska kunna underlätta etablering på arbetsmarknaden bedömer CSN att det av lagtexten istället i vart fall bör framgå att det ska vara fråga om en yrkesinriktad utbildning *som underlättar etablering på arbetsmarknaden.*

Enligt författningskommentaren kan en utlänning som har påbörjat studier på en yrkesinriktad utbildning eller en sammanhållen yrkesutbildning få uppehållstillstånd för att fortsätta studierna på *samma* utbildning.⁷

CSN anser att lagtexten inte är lika tydlig.⁸ Där framgår att uppehållstillstånd endast får beviljas för *en sådan utbildning*. Det kan tolkas som att tillstånd kan beviljas så länge det handlar om sådan utbildning, dvs. yrkesinriktad utbildning eller yrkesutbildning. För att undanröja risken för missförstånd bör lagtexten justeras så att det uttryckligen framgår att uppehållstillstånd får beviljas för *endast en* sådan utbildning. Oavsett hur bestämmelsen utformas kommer den valda lösningen, dvs. att det måste vara fråga om samma utbildning, sannolikt att innefatta svåra gränsdragningar för tillämpande myndighet i fråga om vilka förändringar i studierna som gör att ett fortsatt uppehållstillstånd för studier kan lämnas.

Beslut om detta remissvar har fattats av chefsjuristen Åke Svensson efter föredragning av verksjuristen Annika Åhlin. I arbetet med remissvaret har även verksjuristen Annika Berg, verksamhetsutvecklaren Eva Rummel, kontrollern Stefan Haldin och utredaren Lina Olofsson deltagit.

Åke Svensson

Annika Åhlin

⁶ Se exempelvis 16 a § första stycket 2 punkten b) och tredje stycket 2 punkten b) tillfälliga lagen samt 1 § första stycket 2 punkten b) lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

⁷ Utkastet till lagrådsremiss sidan 52.

⁸ 16 g § andra stycket den tillfälliga lagen och 2 § andra stycket lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.